

Освітнянські Обрії

Там полюбив я... умственный труд,
и полюбил прочно, на всю жизнь...
С.Ф. Сергеев-Ценский

Vivat academi, vivat professores!

*Коли цвіте осіння позолота,
П'ятий новий День народження граде.
Науки освітянської висоти
Долає покоління молоде.*

Ці поетичні рядки Миколи Єрохи присвячені нашому навчальному закладу, що має довгу славу історію, впродовж якої відбувалися події, що примножували авторитет і славу вишу.

Кожна історія має свій початок, не є винятком і Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка. Життєпис нашого навчального закладу розпочався 140 років тому. Саме тоді, у таку саму, як і тепер, золотисту осінь, 25 жовтня 1874 року був заснований Глухівський учительський інститут, що згодом зазнав іще кілька перейменувань. 103 роки тому поріг інституту перетнув худорлявий сором'язливий юнак із Сосниці, ім'я якого через певний час згадуватиметься виключно з означенням «геній світового кінематографа» та буде вкарбоване в офіційну назву вишу, що дав йому дорогу в життя. Навчання в нашому інституті було школою формування мистецького таланту великого майстра. Саме в інституті в Олександра Довженка проявився хист до малювання, ще більше зміцніла любов до художнього слова, визначилися мистецькі здібності та уподобання. Сьогодні особливо важливо, щоб молоде покоління виховувалося на зразках життя і діяльності кращих представників нації, серед яких особливе місце посідає геній українства О.П. Довженко.

За 140 років змінилося чимало: професорсько-викладацький склад, списки випускників, традиції; але прагнення сіяти зерно мудрості й любові до науки залишилося незмінним.

Глухівський національний педагогічний університет – один із найстаріших вищих навчальних закладів освіти України, що пройшов великий і славний шлях, переживши кардинальні зміни суспільно-політичного й економічного

ладу, безліч реформ системи освіти, реорганізації, отримавши у 2009 році статус національного. І на цьому шляху університет не зрадив своєму високому призначенню – забезпеченню вітчизняної освіти і науки висококваліфікованими кадрами.

Для нашого міста дуже важливо, що у ньому є такий авторитетний та престижний вищий навчальний заклад, який дав путівку в життя

вшануємо наших попередників, завдяки яким наш університет став відомим в Україні і за її межами, а також тих, хто сьогодні збагачує його славу.

Кожен навчальний заклад, як і кожна людина, має своє обличчя. Так і Глухівський національний педагогічний університет, на наш погляд, вигідно вирізняється на фоні інших навчальних закладів ефективним синтезом навчального, наукового і виховного процесів. Тут прагнуть не тільки підготувати студента до роботи в освітянській галузі, але й наполегливо дбають про його виховання та формування його особистості, адже складно уявити довершений образ сучасного фахівця, який позбавлений почуття патріотизму за свій навчальний заклад, за Батьківщину, за свою землю. Тому в нашому виші для студентів створено широкі можливості для творчого, наукового та професійного вдосконалення.

За швидкоплинними літами криється нелегкий шлях утвердження своїх принципів, пошуків і звершень, зростання та примноження здобутків у підготовці висококваліфікованих освітян. Попереду ще багато цікавих і змістовних планів, нових проектів, для реалізації яких колективу потрібно докласти багато зусиль, щоб гідно відзначити наступний ювілей університету.

У ці урочисті дні хочеться сподіватися, що професіоналізм викладачів, наполегливість та цілеспрямованість студентів нашого університету принесуть свої плоди, що ми подолаємо всі перешкоди і будемо ще більше працювати, щоб зробити нашу Україну багатою, щасливою державою. А ще – неусипної Божої опіки над нашою alma mater на многая-многая літа! Vivat academi, vivat professores!

Редколегія «Освітнянських обривів»

З ДНЕМ НАРОДЖЕННЯ, УНІВЕРСИТЕТЕ! ВІТАЄМО І ВИКЛАДАЦЬКИЙ КОЛЕКТИВ, І ШАНОВНЕ СТУДЕНТСТВО, І ПРАЦІВНИКІВ, І ДРУЗІВ НАШОГО УНІВЕРСИТЕТУ! ВИ РОБИТЕ ДУЖЕ ДОБРУ І ПОТРІБНУ НАШОМУ СУСПІЛЬСТВУ СПРАВУ. ВИ ТВОРИТЕ НОВУ УКРАЇНУ – ОСВІЧЕНУ, ПРОФЕСІЙНУ, ФАХОВУ, ЄВРОПЕЙСКУ. ЗИЧИМО ВАМ МІЦНОГО ЗДОРОВ'Я, ШАСТЯ, ДОБРА ТА БОЖОГО БЛАГОСЛОВЕННЯ!

понад 25 тисячам випускників, багато з яких стали відомими педагогами, вченими, діячами культури і мистецтва. Історія нашого навчального закладу є предметом гордості міста, всіх, хто в ньому працює та навчається, даниною глибокої подяки всім, хто збагатив його славу і честь, створював традиції та заклав фундамент на майбутнє. Тому для нас ювілей університету – це насамперед важлива нагода ще раз повернутися до славетних традицій нашого вишу, вшанувати тих, хто доклав зусилля до його становлення, його наукової слави. Освітні, наукові та виховні традиції – основа, без якої ми, напевно, сьогодні не змогли б говорити про здобутки і розвиток. У дні ювілею ми обов'язково

СВІТОЧ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Історична 140-річна місія Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка – підготовка висококваліфікованого, інтелігентного і вимогливого Вчителя – патріота України, провідника національних інтересів, носія загальнолюдських цінностей, конкурентоздатного у вітчизняному й європейському освітньому просторі.

Олександр Курок, ректор університету

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка 25 жовтня 2014 року віншував 140-у річницю діяльності в галузі підготовки освітянських педагогічних кадрів.

Осягнувши всю суть розвитку і становлення педагогічної освіти в Україні, доходиш висновку, чому перший Учительський інститут у 1874 році було створено в Глухові, містечку на Сумщині, яке знаходиться на лівобережних допливах Дніпра, на річці Есмань, має поважний вік, неймовірний історичний архітектурний ансамбль як національну скарбницю світового здобутку, пишається статусом адміністративного центру колишньої гетьманської України та вважається містом-символом української незалежності.

Як засвідчують наукові історичні розвідки, саме в глухівський період Гетьманщини (1708 – 1781 роки) Україна створила найбільш розвинену у своїй історії систему державного управління: законодавчі, виконавські, судові, представницькі, військові органи влади; саме тоді виник прототип українського парламенту – шляхетський сейм; саме на ті часи припадає розквіт у Глухові козацького літописання та політичної думки, освіти, без яких не було б можливим українське відродження XIX та XX століть, представлене іменами Георгія Нарбута, Федора Уманця, Дмитра і Петра Дорошенків, Олександра Довженка, Федора Ернста, Миколи Василенка, родиною Терещенків.

Учительський інститут було відкрито через століття після втрати політичного статусу Глухова та намагань царського уряду перетворити його на провінційне місто. Та протягом столичного життя Глухів набув такого інтелектуального й духовного потенціалу, який дав змогу насамперед відродитися йому як культурно-освітньому центрові, осередком якого і став Учительський інститут. З огляду на це В. Вечерський зазначає: «Історія виникнення і розвитку глухівського гуманітарно-просвітницького комплексу нерозривно пов'язана з розвитком освіти в Україні загалом та в Глухові зокрема. У 1870-х рр. в урядових колах Російської імперії визріла ідея заснування учительського інституту, який би готував учительські кадри для міських училищ «Юго-западного края», як тоді називали Україну. Положення про вчительські інститути було затверджено в 1872 році. Після тривалих дискусій і не без впливу глухівського промисловця і мецената М. А. Терещенка зрештою було вирішено заснувати такий інститут у Глухові» [Вечерський В. В. Пам'ятки архітектури й містобудування Лівобережної України: Виявлення, дослідження, фіксація / В. В. Вечерський. – К. : Видавничий дім А. С. С., 2005. – с. 315-316].

Це був освітній заклад із трирічним терміном навчання, у якому спочатку здобували освіту лише чоловіки. Першим директором інституту (очолював його 20 років) було призначено О. Білявського, вихованця знаного педагога К. Д. Ушинського. За 43 дореволюційні роки вищу освіту в інституті здобули 806 чоловіків. Архівні дані засвідчують, що прийом на навчання до інституту жінок уперше було здійснено в 1918 році.

У часи громадянської війни XX ст. інститут було перетворено в педагогічний, згодом – в інститут народної освіти. До 1923 року інститут очолював відомий природознавець, видатний педагог, професор К. Ягодівський, потім – відомий спеціаліст у галузі філософії, психології і педагогіки, професор Я. Колубовський. У подальшому інститут неодноразово реорганізовувався, а саме: у вищі педагогічні курси; педагогічний технікум; інститут соціального виховання (ця історична віха стала підґрунтям відкриття в університеті спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота»).

Про успішне становлення і розвиток навчального закладу свідчить подальша зміна його статусів: 1954 рік – Глухівський педагогічний інститут; 1975 рік – йому присвоєно ім'я колишнього студента С. М. Сергєєва-Ценського, який писав: «Глухівський учительський інститут заклав міцний фундамент моєї освіти... Дякуючи Глухівському учительському інституту, я полюбив і Україну, і українські пісні, і українців»; 2001 рік – інституту надано статус університету; 2008 рік – присвоєно ім'я Олександра Довженка, випускника

облаштованого подвір'я, що потопав в зелені трав і квітів, милує око архітектурною оздобою. Відчиняєш двері будь-якого корпусу – потрапляєш у світ сучасних інновацій, знань, у світ молодості, доброзичливості, академічної зваженості й мудрості. Та основне, за словами ректора, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка гідно продовжує свою історичну місію – підготовку висококваліфікованого, інтелігентного й вимогливого вчителя-патріота України, провідника національних інтересів, носія загальнолюдських цінностей, конкурентоздатного у вітчизняному і європейському педагогічному просторі.

Відповідно до чинного законодавства України про вищу освіту Глухівський НПУ ім. О. Довженка здійснює підготовку громадян України до вступу у вищі навчальні заклади; провадить освітню діяльність із підготовки висококваліфікованих фахівців за 5 спеціальностями освітньо-кваліфікаційного рівня «Молодший спеціаліст», 7 галузями знань, 16 напрямками освітнього ступеня «Бакалавр», 14 спеціальностями ОКР спеціаліста та

У структурі Глухівського НПУ ім. О. Довженка функціонують Навчально-науковий інститут гуманітарної освіти, 5 факультетів (факультет дошкільної освіти, факультет початкової освіти, факультет технологічної і професійної освіти, факультет природничої і фізико-математичної освіти, факультет педагогіки і психології), 6 навчально-консультаційних пунктів (м. Суми, м. Конотоп, м. Бар, м. Могилів-Подільський, м. Севастополь), навчально-консультаційний центр (м. Сосниця), професійно-педагогічний коледж, 21 кафедра.

Відповідно до чинного законодавства України про вищу освіту Глухівський НПУ ім. О. Довженка здійснює підготовку громадян України до вступу у вищі навчальні заклади; провадить освітню діяльність із підготовки висококваліфікованих фахівців за 5 спеціальностями ОКР «Молодший спеціаліст», 7 галузями знань, 16 напрямками ОКР «Бакалавр», 14 спеціальностями ОКР спеціаліста та 11 спеціальностями магістрату. За 11 спеціальностями освітяни мають змогу здобути другу вищу педагогічну освіту, пройти підвищення кваліфікації, стажування за всіма акредитованими напрямками (спеціальностями).

11 спеціальностями магістрату. За 11 спеціальностями освітяни мають змогу здобути другу вищу педагогічну освіту, пройти підвищення кваліфікації, стажування за всіма акредитованими напрямками (спеціальностями). Сьогодні в університеті здобувають вищу освіту 5114 студентів, які є активними учасниками науково-практичних конференцій, постійними призерами всеукраїнських конкурсів наукових робіт, предметних олімпіад.

140 років університет залишається еталоном якості педагогічної освіти, культурним осередком поліського регіону зі знаними культосвітніми надбаннями і традиціями, педагогічним доробком. З огляду на це в навчальному закладі функціонують методично-мистецький центр «Тонко ткала, дзвінко пряла» (керівник – І. М. Дедіщев; учасники центру в техніці гладкого ткацтва і сумахового переплетіння створюють шедевральні гобелени); центр відродження духовних традицій «Калинові криниці» (керівник – Заслужений працівник народної освіти України О. Є. Ковальов; творчий колектив опановує майстерність національної вишивки та витинання); центр навчання народних ремесел «Сіверські візерунки» (керівник – член Національної спілки майстрів народного мистецтва України І. В. Білевич; майстри центру виготовляють вироби із деревини, оздоблені сіверським різьбленням); науково-дослідна група з відродження традицій народного іграшкарства «Барвісті красуні» (керівник – С. В. Білевич; берегині національних надбань зачаровують магічністю текстильних ляльок-мотанок).

Ювілейний 2014 рік знаменний для навчального закладу справді визначними подіями: 120 років із дня народження Олександра Петровича Довженка та 100 років як він завершив навчання в тоді ще Учительському інституті, 5 років набуття навчальним закладом статусу національного, успішне здійснення процесів акредитації напрямів підготовки, спеціальностей, підтвердження IV рівня

учительського інституту, в якому він навчався в 1911-1914 рр. і про свою альма-матер говорив: «Я гадую Глухів і свою романтичну юність..., учительський інститут. Він стоїть переді мною, як живий, білий, чистий, зі штампобовими трояндами і поспіаними жовтим піском доріжками саду...»; 2009 рік – університет набув статусу національного.

Із 2000 року навчальний заклад очолює доктор історичних наук, професор Курок Олександр Іванович, який боготворить свій храм науки, бо він є його життєдайною силою, потужною енергією, професійною снагою. Хто вперше потрапляє на територію навчального закладу, зачаровується його красою й довершеністю, витонченим смаком

Зустріч з професором Вольфом Бльомером (Німеччина)

акредитації (сертифікат серії РД- IV № 1926587, термін дії до 01 липня 2024 року).

Усі ці події колектив навчального закладу відзначає в складній суспільно-політичній та економічній ситуації, що простежується в країні. Основне гасло святкування – формування у студентів, майбутніх освітян, розуміння єдності й цілісності України, її багатонаціонального народу як національної ідеї розвитку і становлення незалежної, соборної, демократичної й заможної держави; забезпечення в умовах кризи високої якості педагогічної освіти, зміцнення наукового й професійного потенціалу.

Навчальний заклад пишається поколіннями вчених, викладачів та студентів, які зробили і роблять гідний внесок у розвиток педагогічної освіти, науки, суспільно-політичного життя нашої держави.

Особливу сторінку в історію університету вписали його видатні випускники: український політичний діяч І. Паливода, білоруський поет, перекладач і публіцист Янка Журба, засновник академічної капели «Думка» Н. Городовенко, письменники С. Васильченко, О. Палажченко, П. Ключина, О. Столбін, Ф. Шкапа, академіки С. Шаповаленко, Ф. Овчаренко, лауреати державних премій Є. Квасников, П. Агалецький та інші.

Свою життєву дорогу з Глухівським учительським інститутом у свій час пов'язали громадські діячі Є. Вировий та Д. Онацький, доктор філолог. наук, проф. П. Расторгуєв, завідувач кафедри педагогіки Ферганського педінституту проф. С. Дейнеко, відомий вчений-археолог, етнограф, фольклорист, педагог і краєзнавець І. Абрамов, педагог і мовознавець М. Христенко. Глухівські педагогічні курси (1921 – 1924 рр. в історії нашого навчального закладу) закінчили учасники партизанського руху Герої Радянського Союзу С. Бідненко та Д. Курлук.

Університет гордий справжніми науковцями, досвідченими педагогами, знаними в Україні та за її межами, які зробили значний внесок у розвиток ідей та збереження традицій навчального закладу, підготовку і вдосконалення педагогічних кадрів. Це доктор педагогічних наук, професор, член Національної академії педагогічних наук України, Почесний громадянин міста Глухова Микола Вашуленко; доктор сільськогосподарських наук, професор Лідія Горшкова; доктор педагогічних наук, професор Людмила Міщик; доктор педагогічних наук, професор Сергій Рудишин, доктор педагогічних наук, професор Віра Курок, доктор філологічних наук, професор Анатолій Новиков, доктор педагогічних наук, професор Людмила Бірюк, доктор технічних наук, професор Олександр Лівінський, доктор психологічних наук, професор Валерій Поліщук, доктор фізико-математичних наук, професор Іван Качурик, доктор сільськогосподарських наук, професор Михайло Логінов та багато інших.

Із 2014 року в університеті працюють, діляться науково-педагогічним досвідом, життєво-професійною мудрістю доктори педагогічних наук, професори Валентина Бадер (проректор з наукової роботи), Володимир Стешенко (завідувач кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій), Вячеслав Борисов (завідувач кафедри загальної педагогіки, психології та менеджменту освіти), доктор історичних наук, професор Вікторія Абакумова (завідувач кафедри історії, правознавства та методики навчання).

Університет тісно співпрацює з Міністерством освіти і науки України, НАПН України, вищими навчальними закладами області та країни, з освітніми установами зарубіжжя, громадськістю, місцевим самоврядуванням, депутатським корпусом тощо.

Зокрема, до вирішення актуальних проблем

працевлаштування випускників Глухівського НПУ ім. О. Довженка постійно долучається Департамент вищої освіти МОН України, зосібна Богінч О. Л., кандидат педагогічних наук, головний спеціаліст інформаційно-аналітичного відділу, та Божко О. А., головний спеціаліст відділу педагогічної та післядипломної освіти. Вони є активними учасниками науково-практичних семінарів «Працевлаштування і професіоналізація педагога: актуальні проблеми та перспективи», що проводяться на базі навчального закладу.

Уже близько 15 років наглядову раду університету очолює президент Національної Академії педагогічних наук України, доктор філософських наук, професор, академік НАПН України Кремень Василь Григорович. Завдяки йому навчальний заклад має плідну співпрацю з лабораторіями Інституту педагогіки НАПН України: початкової освіти, навчання української мови, літературної освіти, навчання російської мови та мов інших етнічних меншин. У НАПН України 11 викладачів університету захистили кандидатські дисертації.

20 років поспіль колектив вишу підтримує тісні зв'язки з Андрієм Леонідовичем Деркачем – кандидатом юридичних наук, народним депутатом України.

Для нашого навчального закладу ювілейний рік знаменний і суттєвим реформуванням вищої освіти в державі.

Почесний гість - зірка хокею В. О. Трет'як

Відповідно до нового Закону України «Про вищу освіту» основою сучасної концепції розвитку університету як національного навчального закладу є:

орієнтація молоді на вибір педагогічної професії та забезпечення об'єктивності, рівного доступу до вищої освіти на підґрунті людиноцентризму; проектування й впровадження в навчально-виховний процес системи забезпечення якості освітньої діяльності та вищої педагогічної освіти на засадах автономії та самоврядування, відкритості, доступності, академічної свободи учасників навчального процесу, гармонійного поєднання міжнародної співпраці та прогресивних ідей і традицій національної вищої школи;

реалізація програм наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності із залученням до раціональної співпраці іноземних партнерів, освітніх наукових установ Національної академії наук України, роботодавців;

розширення міжнародної співпраці з метою участі у програмах двостороннього та багатостороннього міждержавного та між університетського обміну, проведення спільних наукових досліджень, створення спільних програм співпраці;

проведення фінансово-господарської діяльності, що сприяє розвитку й зміцненню матеріально-технічної бази навчального закладу, соціальній підтримці учасників освітнього процесу;

організація освітньої діяльності в рамках тісної й ефективної взаємодії з ринком педагогічної праці; працев-

лаштування випускників;

забезпечення цілісності і взаємозв'язку складників неперервної освітньої діяльності та її моніторингу у векторній системі «дошкільні дитячі навчальні заклади – загальноосвітні школи – освітні навчальні заклади різних типів і рівнів – відділи освіти – управління освіти і науки – міжнародні партнери – Глухівський НПУ ім. О. Довженка – Міністерство освіти і науки України – Єдина державна електронна база з питань освіти – Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти – незалежні установи оцінювання та забезпечення якості вищої освіти – роботодавці».

Саме на реалізації змісту нової концепції й вибудовується основна мета діяльності Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка – підготовка висококваліфікованого спеціаліста педагогічної освітньої галузі, формування фахівця-педагога, практика, науковця інноваційного типу мислення та культури, здатного проектувати культурно-освітнє середовище й успішно реалізовувати в ньому свої знання, творчі здібності, професійні вміння; узгоджувати завдання інноваційного змісту й власні життєві програми у процесі професійної педагогічної та наукової діяльності, самовдосконалюватися упродовж життя; спроможного на засадах компетентнісного й особистісноцетрованого підходів виховувати соціально активне майбутнє покоління, що усвідомлює свою приналежність до українського народу та європейської цивілізації.

Відтак, 140 років освітянських педагогічних обривів Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка – не лише проста педагогічно окреслена стежина-канва на історичному тлі розвитку і становлення педагогічної освіти в Україні. Вона вигаптувана полісько-гіацинтовым сонцем сподівань на самостійність і автономність, відшліфована генезою педагогічних думок та ідей, змережена палкою жагою колективу творити добро й любити рідну землю, невичерпним прагненням уславляти Вітчизну педагогічними надбаннями і національними традиціями, омріяним бажанням розвивати й вибудовувати освіту в Україні – незалежній, самобутній, заможній; стремлінням здійснювати підготовку висококваліфікованих педагогічних кадрів, конкурентоспроможних на ринку праці і вдячних своєму університетові.

Із нагоди високих ювілейних дат Університет гордий зі шпальт газети «Освітнянські обрії» привітати всіх, хто своєю долею причетний до патріарха педагогічної освіти – Глухівського національного університету імені Олександра Довженка. Здоров'ям, спокоєм, миром, злагодою, вірою в майбутнє педагогічної освіти, у її результативний розквіт на благо розвитку держави, славетністю нашої України, божим оберегом хай увінчається Ваше життя і подальший поступ нашого Університету – храму педагогічної науки й знань, світу молодості, собору академічної зваженості й мудрості.

Глухівський НПУ ім. О. Довженка завжди відкритий для всіх, чие кредо – вправно вимальовувати освітянські педагогічні обрії: навчати й виховувати справжніх патріотів-громадян України, спроможних творчо самовиражатися, удосконалюватися в усіх сферах суспільної діяльності, і освітній зокрема.

**Галина Кузнецова, перший проректор
Глухівського ПНУ ім. О. Довженка,
канд. пед. наук, доцент, випускниця
Глухівського педагогічного інституту
ім. С. М. Сергєєва-Ценського**

Під час проведення наукової конференції

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка активно розширює горизонти вітчизняної науки і освіти, наполегливо здобуває світове визнання, здійснює підготовку висококваліфікованих наукових кадрів, упроваджує інноваційні розробки в галузі освіти. За часи свого існування університет розвинув один із потужних наукових потенціалів серед вищих навчальних закладів України. З його іменем пов'язані особистості, які творили культуру і науку: генії світового кіномистецтва Олександр Довженко, чиє ім'я має університет, білоруський поет і публіцист Янка Журба, російський письменник С. М. Сергєєв-Ценський, український письменник Степан Васильченко, академіки Ф. С. Овчаренко, С. Г. Шаповаленко, М. С. Вашуленко.

Від розвитку та цілеспрямованої наукової роботи значною мірою залежить науковий імідж університету і якість підготовки студентів. Політика розвитку вишу спрямована на визнання студента стрижнем реформування освітньої діяльності, його інтелектуального та всестороннього розвитку.

Традиції наукової роботи, закладені більш ніж сто років тому, продовжуються і розвиваються сучасниками. Сьогоднішній і майбутнє нашого навчального закладу визначає подальший інноваційний розвиток освіти і науки, якість підготовки нових поколінь фахівців. В університеті під керівництвом досвідчених науковців на базі кафедр функціонує більше десяти ефективних наукових підрозділів – науково-дослідних лабораторій психолого-педагогічного, педагогічного, інженерно-педагогічного, філологічного, біологічного та фізико-математичного напрямів.

Члени наукової лабораторії психологічного напрямку «Проблеми психології вікового розвитку» під керівництвом завідувача кафедри практичної психології, доктора психологічних наук, професора **Валерія Миколайовича Поліщука** розробляють наукові теми, які описують життєві кризи особистості, вікові кризи психічного розвитку, психологічні особливості дітей молодшого шкільного віку, вольовий розвиток школярів, історію та методику викладання психології, проблеми геронтопсихології, проблеми міжособистісного спілкування.

Як результат роботи творчого колективу лабораторії видається збірник наукових праць студентів факультету педагогіки і психології; у роботу практичного психолога в школах м. Глухова впроваджується психолого-педагогічний проект «Учні початкових класів на життєвому перехресті психологічної науки і практики педагогічної діяльності» (доц. С. А. Поліщук); виконуються бакалаврські, дипломні та магістерські роботи; щорічно, з 2004 р., проводиться студентський конкурс «Психолог університету». Члени колективу неодноразово є авторами десятків навчальних посібників, які рекомендовані МОН України.

Науково-дослідна лабораторія завідувача кафедри педагогіки і методики технологічної освіти, кандидата технічних наук, професора **Льва Залмановича Шильмана** працює над удосконаленням підготовки майбутнього викладача галузі «Технологія» з кулінарії. Лабораторія працює за такими напрямами, як дослідження нових видів жирової продукції й удосконалення методики викладання та інформаційного забезпечення дисциплін «Дослідження в технологічній освіті», «Технологія кулінарної обробки харчових продуктів», «Дизайн кондитерських і кулінарних виробів». Лев Залманович свої наукові роботи присвятив технологіям виробництва продуктів громадського харчування. В його науковому доробку різноманітні авторські свідоцтва та патенти. Викладачі кафедри активно залучають до виступів з доповідями про свої наукові здобутки обдарованих студентів у щорічній звітній науково-практичній студентській конференції Студенти, які працюють над науковими дослідженнями, щорічно виборюють призові місця на всеукраїнських, професійних конкурсах та олімпіадах.

Наукова лабораторія інженерно-педагогічного профілю під керівництвом завідувача кафедри машинознавства, доктора педагогічних наук, професора **Віри Панасівни Курок** «Інженерна підготовка майбутніх учителів трудового навчання» здійснює розробку тем, що визначають систему інженерної підготовки майбутніх учителів трудового навчання, комп'ютеризацію процесу вивчення інженерних дисциплін у педагогічному ВНЗ та впровадження інформаційних технологій на уроках трудового навчання в загальноосвітній школі.

Віра Панасівна – автор понад 80 наукових праць. Результати наукових досліджень представлені у вигляді ґрунтовних монографічних досліджень, навчальних посібників, статей, навчально-методичних посібників. Проблеми та здобутки науково-педагогічної діяльності молоді є темою обговорень на засіданнях кафедри та методологічних семінарах. За рахунок підготовки аспірантів формується майбутній викладацький склад кафедри.

Творчий колектив наукової лабораторії завідувача кафедри педагогіки і методики професійної освіти, доктора технічних наук, професора **Олександра Михайловича Лівінського** «Технологія, організація і механізація будівельного виробництва» працює над теоретичним обґрунтуванням і розробкою нових ефективних технологій будівельного виробництва, удосконаленням процесу викладання професійних дисциплін у вищому навчальному закладі.

Науковий поступ Довженківського вишу

Лабораторія професора Лівінського залучає до роботи та творчого пошуку молодих науковців у галузі технології і механізації будівельного виробництва. Підготовлено 3 кандидати та 4 доктори наук. Учений активно працює з аспірантами, магістрантами, студентами факультету технологічної і професійної освіти, які прагнуть пізнати основи будівельної справи.

Наукова лабораторія завідувача кафедри педагогіки і психології початкової освіти, доктора педагогічних наук, професора **Людмили Яківни Бірюк** «Теоретико-методичні засади реалізації креативного підходу до фахової підготовки учителя початкових класів» проводить наукові дослідження за напрямами: розвиток мовлення учнів початкової ланки освіти; збагачення словникового запасу молодших школярів; теорія і технології формування комунікативної компетентності з російської мови майбутнього вчителя початкових класів у процесі професійної підготовки; творчий рівень розвитку професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів.

Представниками наукової лабораторії підготовлено і захищено низку дипломних і магістерських робіт. На кафедрі створено наукове середовище, яке сприяє формуванню і розвитку у студентів науково-дослідницьких умінь, залученню їх до активної самостійної наукової діяльності. Викладачі кафедри забезпечують активну наукову роботу студентів шляхом належної організації та проведення науково-дослідницької роботи впродовж усіх років навчання майбутніх фахівців в університеті. Вона

підготовки майбутніх екологів. Біологічна підготовка студентів ґрунтується на основних положеннях теорії наукового пізнання; системному та синергетичному підходах до пізнання педагогічних фактів, процесів і явищ; положенні про єдність теорії і практики, науковості та об'єктивності; науково-дослідницькому ядрі біології – «ДНК-мітоз»; концепції особистісно та компетентісно орієнтованого навчання.

Під керівництвом Рудишина С. Д. колективом кафедри проводяться дослідження в межах виконання комплексного наукового держбюджетного проекту «Розроблення моделі реалізації стратегії Європейської економічної комісії ООН з освіти збалансованого розвитку у процесі підготовки майбутніх фахівців» за рахунок коштів держбюджету.

Підтвердженням високого рівня роботи є участь студентів у Всеукраїнських та Міжнародних наукових конференціях, конкурсах наукових робіт. Сергій Дмитрович залучає до дослідницької діяльності творчу молодь, керує дипломними та магістерськими роботами, допомагає аспірантам у роботі над кандидатськими дисертаціями.

Науковий доробок колективу становить понад 100 публікацій у галузі вищої екологічної освіти, біотехнології та фізіології рослин.

Науковий напрям творчої лабораторії під керівництвом завідувача кафедри фізики і методики її викладання, доктора фізико-математичних наук, професора **Івана Івановича Качурика** здійснюється на основі досліджень квантових груп і групи Лі, їх представлення і застосування у проблемах квантової фізики, визнано одним із пріоритетних в Україні. Під керівництвом науковця виконувались дві фундаментальні держбюджетні теми: «Розробка і застосування у фізиці фундаментальних взаємодій математичного апарату теорії представлень ортогональних і квантових груп та «Квантові та ортогональні симетрії в квантовій теорії» з теоретичної фізики. Дана наукова тематика й надалі розробляється у тісному співробітництві з інститутом теоретичної фізики (м. Київ).

Викладачі кафедри беруть участь у міжнародному проекті щодо використання електронного синхротрону в Гамбурзі на експериментальній станції SUPERLUMI (унікальна установка, яка використовується науковцями Європи).

І. І. Качурик, його учні і співавтори беруть активну участь і в освітній діяльності, і в науково-методичній роботі. Для методичного забезпечення дисциплін розроблені робочі програми, видані навчальні та методичні посібники.

Результати наукового доробку лабораторії висвітлюються у більш ніж 80 наукових статтях, більшість з яких опубліковані в академічних виданнях України та у найпрестижніших міжнародних наукових журналах.

Наукова лабораторія завідувача кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва, доктора сільськогосподарських наук, професора **Михайла Івановича Логінова** зацікавлює молодих науковців у галузі технологій, організації і механізації сільськогосподарського виробництва. Учений активно працює з аспірантами, магістрантами, студентами факультету технологічної та професійної освіти.

Основні напрями діяльності професора Логінова М. І. – теоретичне обґрунтування і розробка нових ефективних технологій сільськогосподарського виробництва та вдосконалення процесу викладання професійних дисциплін у вищих навчальних закладах.

Результатом науково-дослідної та практичної селекційної роботи стало створення Михайлом Івановичем (у співавторстві) 6 високопродуктивних сортів льонудовгунця, які занесені до Реєстру сортів рослин України і широко використовуються у сільськогосподарському виробництві (отримано 6 авторських свідоцтв та патент на винахід).

Спрямування фундаментальних та прикладних науково-дослідних робіт на вирішення актуальних проблем педагогіки та широке впровадження результатів наукових досліджень; тісна співпраця з установами НАПН України та галузевими академіями; забезпечення інтеграції навчального процесу та науки, органічної єдності змісту освіти й програми наукової діяльності; розвиток міжнародного науково-технічного співробітництва, участь у розробці проектів з закордонними партнерами; підтримка наукових шкіл, забезпечення їх розвитку; підготовка молодих науковців для наукових шкіл – магістрів, кандидатів і докторів наук; вдосконалення організації науково-дослідної роботи студентів у рамках єдиної системи безперервної підготовки фахівців вищої кваліфікації від бакалаврату до аспірантури; популяризація наукових досягнень науковців шляхом активної участі у всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях, виставках, виступах у засобах масової інформації, – все це пріоритетні напрями науково-дослідної роботи Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Отже, можна сміливо стверджувати, що наш університет має значний науковий та освітній потенціал, що є надійною запорукою подальшого культурно-освітнього та наукового поступу, інтеграції до європейського освітнього простору.

реалізується участю студентів в наукових конференціях, студентських олімпіадах, публікаціях наукових праць студентів, роботі викладачів з обдарованою молоддю.

При кафедрі української і зарубіжної літератури функціонує наукова лабораторія «Театральне мистецтво і драматургія як складова професійної підготовки майбутнього вчителя» під керівництвом доктора філологічних наук, професора **Анатолія Олександровича Новикова**. Наукові інтереси викладачів кафедри спрямовані на формування українського літературно-мистецького процесу XIX – початку XX століття; підготовку майбутніх філологів.

Результативність роботи лабораторії очевидна: проводяться і викликають значний інтерес Всеукраїнські і регіональні науково-практичні конференції, читання; до роботи залучаються провідні вчені; публікуються монографії, навчальні посібники, наукові статті; готуються кандидатські дисертації, магістерські й дипломні роботи; викладачі кафедри беруть участь у конференціях і семінарах різного рівня; студенти беруть участь у міжнародних конкурсах, предметних олімпіадах, конференціях.

Лідія Михайлівна Горшкова – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри біології та основ сільського господарства, здійснює керівництво науковою лабораторією біологічного спрямування, що досліджує проблеми, методи і технології сучасної біології. Наукова лабораторія володіє значним кадровим потенціалом, який сформовано ефективною, науковою та науково-педагогічною діяльністю її засновника.

За результатами наукової діяльності отримано 13 авторських свідоцтв; опубліковано посібники, методичні рекомендації, більш ніж 100 наукових праць у фахових виданнях, зокрема монографію Горшкової Л. М. «Каннабіс», у якій вперше в Україні представлені сучасні уявлення про каннабіноїдні сполуки конопель, їх хімічну природу та біологічні основи їх формування. Свої наукові досягнення представники наукової лабораторії Горшкової Л. М. висвітлюють у міжнародних і республіканських конференціях і семінарах.

Напрямами роботи колективу наукової лабораторії під керівництвом завідувача кафедри теорії і методики викладання природничих дисциплін, доктора педагогічних наук, професора **Сергія Дмитровича Рудишина** є екологічна підготовка майбутнього вчителя та викладача біології, а також фундаменталізація біологічної університетської освіти.

Діяльність лабораторії спрямована на розробку і впровадження в практику методичної системи біологічної

Ті, кому підкорилась наука

У кожній сфері діяльності є особистості, які своїм високим професіоналізмом, великою правдивістю і життєвою мудрістю, доброю вірністю і щирістю, ідентичною і гуманістичною роботою її здійснюють. Саме такі ми є авторитетні в Україні і за її межали вчені, чий науково-методичний ідей впроваджуються у практику роботи освітан, - Вашуленко Микола Самійлович та Міщик Людмила Іванівна.

Упродовж п'ятдесяти років улюбленою справою – навчанням і вихованням молоді – займається неперевершений майстер педагогічної справи, доктор педагогічних наук, професор, академік Академії педагогічних наук, заслужений діяч науки і техніки України, головний науковий співробітник лабораторії початкової освіти Інституту педагогіки АПН України, завідувач кафедри теорії та методики початкового навчання Глухівського державного педагогічного університету імені Олександра Довженка **Вашуленко Микола Самійлович**.

У нашому університеті Микола Самійлович працює з 1999 року. Обіймав посади професора кафедри української мови, кафедри теорії та методики початкового навчання. З 2008 р. – завідувач кафедри теорії та методики початкового навчання. Не випадково життєва дорога завела М. С. Вашуленка до Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, адже він – наш випускник. Ще 16-річним хлопчиком Микола Самійлович вступив до Глухівського педагогічного інституту, обравши фах учителя початкових класів, а у 1972 році одержав другу педагогічну спеціальність – учителя української мови і літератури – на філологічному факультеті Київського державного педагогічного інституту ім. О. Горького.

М. С. Вашуленко досліджує проблеми теорії і методики навчання української мови в початковій школі. У 1976 році захистив кандидатську дисертацію «Робота над орфописом як одна з умов формування у молодших школярів навичок орфографічного письма». Це наукове дослідження Миколи Самійловича ґрунтувалося на систематичних спостереженнях за навчальним процесом у школах України, вивченні рівнів засвоєння молодшими школярами знань і вмінь, передбачених програмами для початкової школи. За матеріалами дисертаційного дослідження М. С. Вашуленко видав книгу «Орфоепія і орфографія в 1—3 класах».

Опрацьований під його безпосереднім науковим керівництвом зміст початкової мовної освіти було узагальнено у книзі «Удосконалення змісту і методики навчання української мови в 1 – 4 класах», яку разом з Букварем та підручниками з української мови для 1 – 4 класів, методичними посібниками до них було покладено в основу його докторської дисертації «Теорія і практика навчання української мови в чотирирічній початковій школі», яку Микола Самійлович успішно захистив у 1992 році.

За його наукового керівництва та безпосередньої участі розроблено і впроваджено в освітню систему навчання української мови на основі комунікативно-діяльнісного підходу. М. С. Вашуленко є одним із авторів Державного стандарту загальної початкової освіти. Автор понад 200 наукових праць, букварів для шкіл з навчанням українською та російською мовами, підручників з рідної мови, навчальних посібників і прописів для учнів початкових класів, методичних посібників для вчителів, програм та підручників з методики викладання української мови для вищих педагогічних навчальних закладів.

Важливою сторінкою життя Миколи Самійловича Вашуленка є його творчий науковий доробок – численні підручники і навчальні посібники, що витримали десятки видань, теоретичні праці, монографії, методичні розробки і посібники для вчителів початкової школи. Завдяки підготовці «Букваря» за новою концепцією навчання грамоти українська букваристика зробила значний крок вперед.

Багаторічний досвід роботи учителів засвідчує, що підручники М. С. Вашуленка створюють навчальний простір, в якому плекється думка дитини, розвиваються її внутрішні потенції. Пропоновані автором завдання мають не тільки різне дидактичне призначення, але й водночас дають можливість учителю бачити і вирішувати прогностичні виховні цілі. Новаторський підхід автора до проблеми формування мовної особистості молодшого школяра заслуговує позитивної оцінки не тільки із загальнопедагогічного і методичного поглядів, а й із суспільного, соціального.

Однією з останніх праць науковця є навчально-методичний комплект «Горішок», в якому інтегровано зміст трьох навчальних предметів, що вивчаються в 1 класі чотирирічної початкової школи – «Навчання грамоти», «Математики» та «Ознайомлення з довкіллям». Микола Самійлович є автором численних публікацій в педагогічній пресі, наукових збірниках. Він багаторічний член редколегії і автор статей журналу «Початкова школа».

Успіхи Миколи Самійловича у науковій та методичній роботі в галузі освіти відзначено державними і відомчими нагородами: бронзовою медаллю ВДНГ СРСР, почесними грамотами Міністерства освіти СРСР, Міністерства освіти УРСР, Кабінету Міністрів України, почесним званням «Заслужений діяч науки і техніки України», медаллю ім. А. С. Макаренка, знаками «Отличник просвещения СРСР», «Відмінник освіти України», «К. Д. Ушинський».

Ще будучи науковим співробітником лабораторії початкової освіти Інституту педагогіки АПН України, М. С. Вашуленко читав курс методики навчання української мови студентам факультету підготовки вчителів початкових класів. Для сьогоденних студентів та магістрантів результати своїх досліджень він презентує у змісті навчальних курсів «Актуальні проблеми початкового навчання», «Удосконалення змісту і методики навчання української мови в початковій школі», «Технології викладання освітньої галузі «Мова та література», «Актуальні проблеми методичної підготовки майбутнього вчителя початкової ланки освіти». Розроблена ним методика викладання професійних дисциплін у вищому навчальному закладі завжди викликала у студентів позитивний емоційний відгук та забезпечувала формування стійких інтересів професійного самовдосконалення. Це спрямовувало процес науково-методичного пошуку майбутніх вчителів в актуальному для кожного періоду напрямку та відтворювалося в змісті чисельних курсових, дипломних, магістерських робіт студентів та інших видах діяльності, завдяки чому на базі Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка розпочала свою роботу наукова школа **Вашуленка Миколи Самійловича «Теоретико-методичні засади комплексного підходу до фахової підготовки учителя початкових класів»**, що проводить наукову роботу за такими

напрямами, як:

- Проведення теоретичних та експериментальних досліджень актуальних проблем навчання, виховання і розвитку молодших школярів та всебічної професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів.

- Використання результатів досліджень у процесі підготовки науково-педагогічних кадрів для початкової ланки загальноосвітньої школи.

- Проведення науково-методичних конференцій, семінарів, нарад у співробітництві з установами Національної академії педагогічних наук України, вищими навчальними закладами, закладами післядипломної педагогічної освіти та загальноосвітніми школами.

Наукова та педагогічна діяльність Миколи Самійловича Вашуленка ґрунтується на концепції комунікативно-діяльнісного підходу до оволодіння мовою як засобом спілкування. Микола Самійлович є автором Державного стандарту початкової шкільної мовної освіти, нової типової програми з рідної мови, створеної у співпраці з колегами по Інституту педагогіки АПН України.

Під керівництвом ученого захищено понад 20 кандидатських дисертацій з методики навчання української мови в школі та на педагогічних факультетах вузів, які готують майбутніх класоводів, і дві докторські дисертації. Вчений активно готує науково-педагогічні кадри вищої кваліфікації для педагогічних освітніх закладів. Двадцять один його аспірант та здобувач, два докторанти захистили дисертації з методики навчання української мови. Для Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка ним підготовано чотири кандидати педагогічних наук: В. О. Собко, В. А. Каліш, Л. В. Лучкіна, Г. С. Демидчик.

Представниками наукової школи М. С. Вашуленка підготовано і захищено низку дипломних і магістерських робіт з проблем формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів:

- Функціонально-комунікативний підхід до вивчення прикметника у початкових класах;
- Формування у молодших школярів умінь будувати висловлювання типу міркувань на міжпредметній основі;
- Формування комунікативної компетентності в учнів початкових класів засобами інтерактивних технологій;
- Розвиток мовлення першокласників на засадах взаємодії різних видів мовленнєвої діяльності;
- Використання матеріалів дитячої періодики для розвитку словесної творчості молодших школярів;
- Формування комунікативної компетентності молодших школярів засобами художнього та фольклорного творів.

Творчим колективом наукової школи проведено аналіз різнопланових першоджерел (філософських, філософсько-психологічних, психологічних, психолого-педагогічних, педагогічних); обґрунтовано теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх учителів початкових класів до формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів на навчальному змісті предметів початкової освіти; розроблено методику (методи, прийоми, форми, дидактичні засоби) підготовки майбутніх учителів початкових класів до формування в молодших школярів ключових і предметних компетентностей в умовах педагогічного вищого навчального закладу; встановлено теоретико-методологічні основи формування культури діалогічного мовлення і розвитку умінь читати в учнів 1–2 класів з опорою на взаємодію різних видів мовленнєвої діяльності; розроблено методику формування в молодших школярів лексичної і граматичної компетентностей у процесі вивчення прикметника; визначено особливості підготовки вчителя до роботи з текстом на когнітивно-комунікативній основі та формування в молодших школярів соціокультурної компетентності на уроках рідної мови; з'ясовано розвивальний аспект міжпредметних зв'язків у навчанні молодших школярів; встановлено зміст соціокультурного виховання учнів початкових класів засобами регіонального фольклорного пісенного матеріалу та особливості інтеграції змісту предметів природничо-естетичного циклу як основу формування інтелектуальних умінь молодших школярів; створено методику навчання української мови у 2 класі на засадах компетентнісного підходу.

Дослідницькі результати творчого колективу наукової школи М. С. Вашуленка використовуються на лекційних і практичних (лабораторних) заняттях на факультеті дошкільної і початкової освіти (напряму і спеціальність «Початкова освіта»). Крім того, розроблено і впроваджено лекційні курси з методик викладання дисциплін варіативного складника Типових навчальних планів початкової школи: «Теорія і практика вивчення курсу «Логіка» в початкових класах»; «Теорія і практика вивчення курсу «Риторика» в початкових класах». Як наслідок, закономірним науковим і навчально-методичним явищем є розробка і практична апробація підручників, тематичних навчальних посібників та різнопланових методичних матеріалів, що можуть успішно використовуватися у підготовці фахівців для основної і старшої школи з усіх спеціальностей.

Випускники наукової школи відгукуються про Миколу Самійловича, як про непересячену особистість, прекрасного педагога, видатного ученого, який відає роботі всі сили і талант. Працелюбний, наполегливий, цілеспрямований, він має високий авторитет серед науковців, освітан, колег та студентів вищих навчальних закладів України. Колектив університету глибоко поважає й цінить Миколу Самійловича як надійну людину, колегу, друга, наставника, порадирика.

У плеяді наукової спільноти в галузі історії педагогіки, методології й практики підготовки соціальних педагогів України доктору педагогічних наук, професору, яка нагороджена знаками «Відмінник освіти України» та «Василь Сухомлиський», лауреату премій «Учений року 1998», «Жінка року 1997», **Міщик Людмила Іванівна** належить особливе місце.

Людмила Іванівна – визнаний вчений, енергійний організатор і невтомний громадський діяч, що втілює інтелектуальний імідж ГНПУ ім. О. Довженка в Україні. Наукові надбання цієї багатогранної жінки відбиваються у монографіях, навчальних посібниках, методичних рекомендаціях, статтях, доповідях на всеукраїнських та міжнародних конференціях.

Дослідження в галузі розвитку соціальної педагогіки в Україні, багаторівневої підготовки спеціалістів із соціальної педагогіки є класикою вітчизняної соціально-педагогічної науки.

Життєві обставини склалися так, що певний час Людмила Іванівна працювала у Запорізькому національному університеті, де у 1991 році під її керівництвом було вперше на Україні відкрито спеціальність «Соціальна педагогіка». Волею долі у 2009 року вона опинилася в Глухівському національному педагогічному

університеті імені Олександра Довженка, де нині обіймає посаду завідувача кафедри загальної і соціальної педагогіки та психології. Започаткована ще у Запорізькому педагогічному університеті продовжує свою роботу наукова школа Людмили Іванівни «Психолого-педагогічні засади формування соціального педагога в умовах вищого навчального закладу», створення якої обумовлено потребою держави у висококваліфікованих, професійно-мобільних, конкурентоспроможних і затребуваних на ринку праці фахівцях, готових виконувати складні професійні функції та завдання, із широким світоглядом, професійним мисленням і творчим потенціалом.

За короткий період діяльності досвідчений наставник ініціювала в довшеньківському виші відкриття спеціальної «Соціальна робота» та аспірантуру за напрямом «Соціальна педагогіка». Як науковець і професіонал своєї справи, вона відкрила дорогу до висот науки десяткам молодих освітан України. Її наставницький талант і фахова досконалість спонукають до творчості, а доброзичливість та вроджена інтелігентність викликає захоплення.

Творчий колектив наукової школи працює за пріоритетними напрямками соціальної педагогіки. Першочерговим завданням школи є впровадження у навчальний процес підготовки соціального педагога. Наукова школа Людмили Іванівни Міщик тісно співпрацює з колективом школи-інтернату ім. М. І. Жужоми в науковому та методичному плані. При школі функціонує «Інститут волонтерів». Студенти-волонтери III – IV курсів спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота», разом із Глухівською держадміністрацією проводять разову місячну акцію щодо профілактичної роботи серед дітей та молоді. В умовах формування ринкових відносин, реалізації і поліпшення профілактики соціальної роботи, питання завжди обговорюються і затверджуються на засіданнях міськради.

У роботі школи беруть участь відомі вчені різних регіонів України. Серед них професори А. І. Капська, І. Д. Зверева, Г. М. Лактіонова, З. А. Поліщук, Ю. Й. Поліщук, А. І. Конончук та інші. До роботи школи були залучені вчені Канади, Сполучених Штатів Америки, Німеччини, Великобританії.

Результативністю роботи школи є крос-культурні дослідження зі статево-рольових стереотипів (Трінті Вестерн ун-т, Канада), проф. Торончук), дослідження з проблем інтеграції молодих інвалідів у суспільство (Магдебург – Стендаль ун-т, Німеччина), проф. В. Бльомерс); дослідження проблем потреб людей похилого віку (Мерілендський ун-тет, (США), проф. Х. Палій); проблем стресу у людей, котрі обслуговують хворих (Мерілендський ун-тет, (США), проф. К. Морано) та інші. Результати роботи цих науковців упроваджувались у навчальний процес, що в свою чергу стало основою теоретичної та практичної підготовки фахівців з соціальної педагогіки.

Наукова школа професора Міщик проводила також виїзні засідання у закордонних університетах Канади, Німеччини, Швеції тощо. Між багатьма університетами цих країн існують програми обміну студентами, які входили у склад школи. Такі студенти мали можливість ознайомитися з досвідом соціальної роботи спеціалістів безпосередньо на об'єктах їх діяльності.

Значна робота в науковій школі ведеться за напрямом розвитку творчих здібностей соціальних педагогів. З цієї метою були створені творчі лабораторії у міських службах соціальної допомоги молоді, бригади волонтерів в онкодиспансері та в геріатричному інтернаті.

Результати діяльності школи дістали схвалення на Всеукраїнських та міжнародних конференціях і дали можливість захистити 22 дисертації.

Під керівництвом професора Л. І. Міщик було затверджено й успішно виконано держбюджетну тему «Технологія соціально-педагогічного супроводу обдарованої молоді у вищому навчальному закладі». Реалізація розробленої технології дасть можливість поліпшити процес розвитку обдарованої молоді, що в подальшому сприятиме самореалізації творчої особистості фахівця. Отримані результати та розроблене навчально-методичне забезпечення можуть використовуватися у вищих навчальних закладах, які здійснюють підготовку соціальних педагогів.

Під керівництвом проф. Міщик укладено міжнародний договір про співпрацю з Університетом прикладних наук Циттау-Герліц (Німеччина), та наукову школу «Підготовка соціального педагога до впровадження інноваційних технологій у процесі розвитку особистості».

У сфері соціально-педагогічних послуг для населення наукова школа Міщик Людмили Іванівни розробила та реалізує наступні програми: «Ми такі ж, як і всі»; «Здорове покоління»; програма для маленьких дітей «Друг»; «Студентський педагогічний кіноклуб» тощо.

Під керівництвом Л. І. Міщик студенти факультету відпрацьовують соціально-педагогічні технології психологічного консультування та набувають досвіду практичної роботи на базі загальноосвітніх шкіл-комплексів, гімназій, ліцеїв, колегіумів, працюють у службах міського управління соціального захисту населення, обласному центрі соціальних служб для молоді, навчально-виховних комплексах за місцем проживання, допомагають благодійним організаціям та фондам. Взаємо вигідне співробітництво допомагає зблизити теорію з практикою. Під керівництвом Людмили Іванівни захищено 1 докторська та 15 кандидатських дисертацій. Вона є автором більше 145 наукових праць.

Людмила Іванівна – людина великої і щедрої душі й істинний вчитель, чим здобула повагу та вдячність усіх людей, яких з нею звело життя. Вона – член спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських та докторських дисертацій, наукової ради Всеукраїнської громадської організації «Ліга соціальних працівників України».

Самовіддана праця, багатий досвід, високий професіоналізм, наукові досягнення, вагомий внесок у розвиток соціальної педагогіки, патріотизм та подвижництво на всіх щаблях викладацького та наукового шляху – підґрунтя для глибокого шанування не лише колективом Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, а й усією громадськістю України.

Завдяки функціонуванню таких потужних наукових шкіл, як школи Вашуленка Миколи Самійловича і Міщик Людмили Іванівни на базі Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка щорічно проводяться всеукраїнські предметні олімпіади з початкової та дошкільної освіти, соціальної роботи та педагогіки, різноманітні конференції, семінари, наукові з'їзди загальнодержавного та міжнародного рівнів.

Чи знаєте ви, що..!

Стає історією і водночас реальністю, поступом у майбуття ще один ювілейний рік життя Глухівського НПУ ім. О. Довженка, рік глибокого усвідомлення й серйозного переосмислення як людських, так і освітніх цінностей, наукових звершень і професійних надбань. У складний соціально-економічний і політичний час розпочинається новий і, сподіваємося, плідний етап у роботі професорсько-викладацького колективу та студентів університету.

У час віншування ювілейної дати – 140 років від дня заснування нашого навчального закладу – ми горді значними досягненнями в науковій діяльності університету: відкрито аспірантуру за спеціальностями: 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)» та 13.00.07 «Теорія і методика виховання», докторантуру за науковою спеціальністю 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти»; створено спеціалізовану Вчену раду із захисту кандидатських дисертацій зі спеціальності 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти»; втілення яких стало можливим завдяки ентузіазму та зусиллям доктора педагогічних наук, професора, академіка Академії педагогічних наук, заслуженого діяча науки і техніки України, головного наукового співробітника лабораторії початкової освіти Інституту педагогіки АПН України Вашуленка Миколи Самійловича, доктора педагогічних наук, професора Курок Віри Панасівни, доктора педагогічних наук, професора Борисова Вячеслава Вікторовича.

Віра у майбутнє педагогічної науки, у її результативний розквіт на благо розвитку України – основа невтомної працездатності, ініціативності, інтелекту, сумлінності, патріотизму, воїстину невечірньої творчої енергії педагогічного колективу Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Хай усім щастить у нелегкій і відповідальній, надзвичайно потрібній та шляхетній справі – підготовці висококваліфікованих педагогічних кадрів, справжніх науковців і неперевершених майстрів своєї справи, адже недарма давньогрецький філософ Платон говорив, що всі професії від людей, а професія вчителя – від Бога.

Шановний Олександр Івановичу, зичимо Вам і всьому колективу навчального закладу подальшого розвитку, успіхів, доленосних наукових зустрічей, натхненних творчих злетів думки, нових науково-педагогічних звершень на благо нашої славетної країни, безмежної любові до справи і задоволення від втілення професійних мрій.

Здоров'ям, спокоєм, миром, колективною злагодою, безмежним стремлінням творити добро, божим оберегом хай увінчається життя і подальший поступ нашого Університету.

Усіх, хто закоханий у науково-педагогічну діяльність, хто хоче підвищити власний професійний рівень, збагатити й зміцнити знання, вишколити навички й уміння через теоретичне осмислення освітніх проблем і творче педагогічне експериментування, відкритий захист своїх наукових здобутків, – запрошуємо до плідної й захопливої співпраці в наукових лабораторіях найстарішого педагогічного навчального закладу – Глухівському національному педагогічному університету імені Олександра Довженка.

Ректорат Університету

Коли ви проходите коридорами університету, спускаєтеся сходами чи вдивляєтесь у вікна корпусів, невже ви вважаєте, що нічого нового вже не дізнається і не побачите? А можливо, треба дивитися глибше, крізь призму років, і тоді відкриються таємниці і факти, про які ви навіть не підозрювали... То чи все ви знаєте про університет, у якому навчаєтесь?

Оголошення про відкриття в Глухові учительського інституту було тричі надруковане у №192, 196 і 197 «Правительственного вестника» (одна з ведучих офіційних газет Російської імперії, м. Санкт-Петербург). Цікаво, що в оголошенні було вказано, які документи має надати вступник, зокрема й медичну виписку (як і у наш час!). З текстом оголошення ви можете ознайомитися у Музеї рідкісних видань наукової бібліотеки університету.

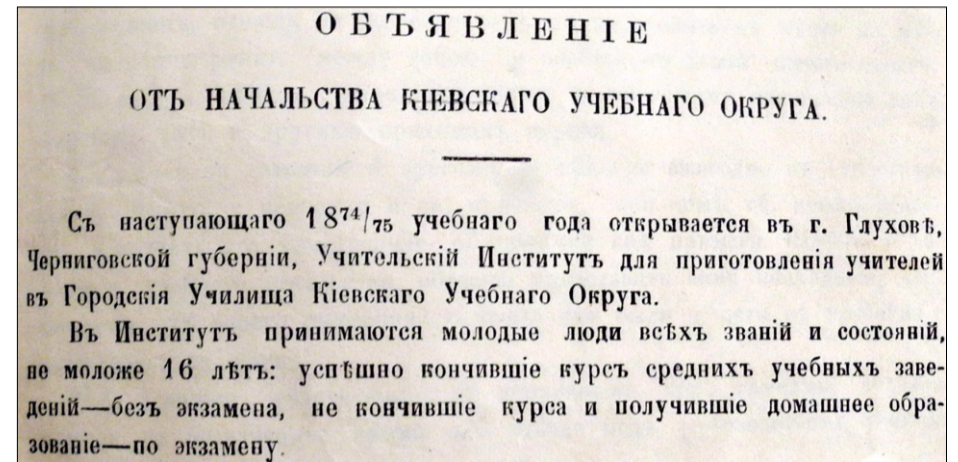
Відкриття в Глухові учительського інституту посприяв дворянин Микола Іванович Неплюєв, який мав знайомство з тогочасним міністром «народного просвещения» графом Толстим. Було прийнято рішення щодо передачі на користь інституту недобудовану будівлю земської лікарні, натомість Нікола Артемович Терещенко заповнив міське земство, що на кошти його родини лікарня також буде побудована. Тому, на початок навчального року в приміщенні новоствореного інституту заняття не розпочалися, оскільки корпус добудували.

Директором новоствореного інституту став Олександр Васильович Білявський, який керував інститутом майже 20 років, всього ж на педагогічній ниві Білявський пропрацював 30 років. За час свого керівництва Олександр Васильович був удостоєний класного чина статського радника, орденів Св. Анни, Св. Володимира III ступеня; Св. Станіслава I ступеня. Білявський побажав лишитися на посту директора навіть після отримання пенсії.

Випускником Глухівського учительського інституту 1909 року був український громадський, культурно-освітній, педагогічний діяч; учасник українського національного відродження 1917 року на Катеринославщині, один з організаторів катеринославської «Просвіти»; голова культурно-просвітньої комісії Трудового конгресу; голова Українського товариства прихильників книги в 1926-1934 рр.; комендант спілки українських

агента, викладачі інституту зробили вигляд, ніби нічого не чули. Наприкінці донесення вказано: «Кто является руководителем (зібрання і небезпечних для царизму

фунта білого і 1 фунт чорного хліба – 5¼ коп.; чай і цукор – 3 коп.; гарнір – 4 коп.; сало «на приварок», масло коров'яче, сметана, картопля, капуста, огірки, цибуля, перець,

українофільських настроїв – О. О. Маслов) в інституті вяснить не представлялось возможности, за воспитанниками установлено наблюдение».

З донесення співробітника Чернігівського губерньського жандармського відділення, генерал-майора керівництву корпусу жандармів 19 березня 1909 року під грифом «Цілоком таємно»: «...В последнее время в Глуховском учительском институте благодаря попустительству институтского начальства образовался среди воспитанников кружок, задавший своей целью об изменении существующих порядков в институте. Для скорейшего достижения своей цели члены кружка устраивают в институте во время свободных уроков собрания о необходимости преподавания уроков на малорусском языке. Глуховское местное общество крайне возмущено таким порядком в институте и косвенно винит в этом директора института»

З листопада 1917 року в Глухівському учительському інституті на всіх курсах почали викладати українську мову, українську літературу, історію та географію України.

Навчати студентів запросили випускника інституту, громадського діяча Дометія Григоровича Онацького, який згодом написав підручник з географії та декілька нарисів з історії. При інституті також було організовано український хор та український гурток, на засіданнях якого, слухачі інституту читали реферати з літератури та історії України. Протягом першого півріччя гурток упорядив два урочисті засідання, присвячених пам'яті М. Лисенка та

Б. Грінченка. При інституті почала формуватися українська бібліотека.

До інституту мали право вступати юнаки недворянського походження

Учитель, випускник Глухівського учительського інституту на початку ХХ століття в перший рік роботи за повну ставку отримував приблизно 300 рублів жалування. Директор інституту отримував втричі більшу пенсію (800 рублів з урахуванням 25-річного стажу, 960 рублів з урахуванням 30-річного педагогічного стажу). Оклади вчителя й директора по заробітній платі співвідносилися як 1 до 4.

Золоті й срібні медалі для випускників виготовлялися Санкт-Петербурзьким монетним двором.

Щоб дізнатися цінність грошей того часу, порівняйте: харчування одного вихованця за державний кошт обходилося у 25 копійок за день і містило: 1 фунт яловичини – 8 коп.; ¼

буряк, сіль та ін. – 3¼ коп. (1 фунт = 0,41 кг).

18 жовтня 1914 року в інституті було відкрито метеорологічну станцію, що була обладнана термометричною будкою англійського (!) зразка, максимальним і мінімальним термометрами, волосним гігрометром, двома дощомірами з захистом Піфера, флюгером з вказівником сили вітру, ртутним чашечним барометром, барометром-анероїдом, геліографом Кемпбела, інструкціями для спостереження, таблицями для вимірювання. Спостереження за погодою проводилось вихованцями під керівництвом директора інституту Л. Я. Апостола (саме так значиться прізвище директора в архівних документах, хоча в раніше опублікованих матеріалах та даних нашого музею він значиться як Апостолов). Результати спостережень планувалося щомісяця надсилати в Головну Фізичну Обсерваторію для публікацій.

З 1918 року до інституту дозволили вступати й жінкам. З правил прийому до Глухівського учительського інституту: «На 1-й курс Глуховського Учительського Інститута приймаються лица обоєго пола без различия исповеданий»

Видатний педагог Василь Олександрович Сухомлинський у 1970 році написав листа до ректора Глухівського педагогічного інституту з проханням направити випускника на роботу в Павлівську середню школу Кіровоградської області, де Сухомлинський викладав і був директором. В музеї нашого університету зберігається оригінал листа.

Програми реорганізації системи педагогічної освіти обумовили такі етапи в історії нашого навчального закладу:

- Учительський інститут (1874–1917);
- Педагогічний інститут (1917–1921);
- Інститут народної освіти (1921–1924);
- Педагогічні курси (1924–1925);
- Педагогічний технікум (1925–1930);
- Інститут соціального виховання (1930–1933);
- Педагогічний інститут (1933–1937);
- Учительський інститут (1937–1941; 1943–1954);
- Педагогічний інститут (1954–2001);
- Педагогічний університет (від травня 2001 року);
- Національний педагогічний університет (від 4 жовтня 2009 року).

За матеріалами Київського архіву, опрацьованими Олександром Масловим, провідним фахівцем, співробітником музею Глухівського НПУ ім. О. Довженка

Наш навчальний заклад в далекому минулому

пластунів-емігрантів 1931-1933 рр.; активний співробітник Української загальної енциклопедії «Книга знання» **Вировий Євген Семенович**. З характеристики випускників інституту 1909 року: «Вировой... Спосібний, прилежний, воспитанный юноша. С солидными знаниями. Педагогическим делом очень интересуется. Всегда с усердием и с умением относился к учительскому делу. Обещает быть очень хорошим учителем». З 1 липня 1909 року попечителем Київського навчального округу Євген Вировий був призначений на посаду вчителя 4-класного міського учителя в м. Смїла.

У 1909 році на зібранні учнів інституту було порушено питання про «...необходимость науки на малороссийском языке» (із донесення співробітника жандармського відділення, унтер-офіцера керівництву Чернігівського губерньського жандармського управління від 15 березня 1909 року). Зі спис

Газета Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка «ОСВІТЯНСЬКІ ОБРІЇ»
Засновник і видавець - ректорат ГНПУ ім. О. Довженка
Свідоцтво про реєстрацію № 196 від 22 травня 1998 року
Адреса редакції: вул. Києво-Московська, 24, м. Глухів
Номер зверстано в прес-центрі РВВ ГНПУ
Електронна адреса: press-centr_gnpu@mail.ru

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

КУРОК О. І. - ректор
КУЗНЕЦОВА Г. П. - перший проректор
ХОЛЯВКО І. В. - головний редактор
КАЛІШ В. А. - літературний редактор
ТРОФИМЕЦЬ І. І. - прес-кореспондент, комп'ютерна верстка
БЕЗКОРОВАЙНА І. В. - прес-кореспондент, комп'ютерна верстка

РЕДАКЦІЯ «ОСВІТЯНСЬКИХ ОБРІВ»
ЗАПРОШУЄ ДО ТВОРЧОГО СПІВРОБІТНИЦТВА
ВИКЛАДАЧІВ І СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ

У номері використані фотографії Вікторії Донцової, Романа Дзекелева, фото з архівів молодіжного центру та з архівів авторів

Тираж: 1000 примірників